

Inspektion vid Gotlands tingsrätt den 21–23 maj 2013

Inledning

Den 21–23 maj 2013 genomförde justitieombudsmannen Lars Lindström tillsammans med byråchefen Carina Bring Sjögren, föredragandena Anna Backman, Erika Bergman, Karolina Edlund och Johanna Rejdemo Storbjörk samt sekreteraren Camilla Bergström en inspektion vid Gotlands tingsrätt.

Ett antal mål och ärenden granskades och torsdagen den 23 maj 2013 hölls en översiktlig genomgång med tingsrättens personal då iakttagelserna redovisades. Lars Lindström konstaterade att det sammantagna intrycket var att tingsrätten fungerade väl.

Inledande samtal

JO mottogs tisdagen den 21 maj 2013 av lagmannen Mikael Mellqvist och chefsadministratören Gunlis Samuelson. Mikael Mellqvist visade runt i domstolens lokaler.

Vid samtal med Lars Lindström redogjorde Mikael Mellqvist för hur mål och ärenden på tingsrätten fördelas, att tidsplaner och sammanställningar i tvistemål tillämpas allt mer samt att hänvisning till handlingar tillämpas i stor utsträckning i dispositiva tvistemål men även i många brottmål.

JO hade före inspektionen fått del av arbetsordning för Gotlands tingsrätt, manual för handläggning av mål och ärenden, tjänstgöringsplan för notarier, underlag inför budgetprocessen, rutiner för hantering av e-post och vanlig post vid frånvaro samt statistikuppgifter. JO hade också informerats om att registreringen av mål sker genom att domstolssekreterarna registrerar mål enligt rullande schema och gällande Verarutin.

Inspektionens omfattning

Vid granskningen kontrollerades de 40 äldsta pågående brottmålen, de 40 äldsta pågående tvistemålen, de 40 äldsta pågående ärendena, de 15 senast avgjorda brottmålen, de 15 senast avgjorda tvistemålen och de 15 senast avgjorda ärendena. Vidare gick JO igenom de 15 äldsta pågående brottmålen, tvistemålen och ärendena som skulle avgöras respektive hade avgjorts av notarier, de 10 senaste häktnings- och konkursbesluten, 2012 års underrättelser enligt 19 kap. 14 a § andra

stycket ärvdabalken samt ärenden om hemliga tvångsmedel. Doms- och beslutsböcker från åren 2012–2013 granskades stickprovsvis.

Under inspektionen erhöles muntliga upplysningar rörande handläggningen av vissa mål och ärenden. De uppgifter som framkom redovisas inte i detalj i protokollet med har givetvis beaktats vid ställningstagandena.

Följande iakttagelser gjordes.

Tingsrättens arbetsordning

Fördelningen av mål och ärenden

Tingsrätten har tre ordinarie domare, lagmannen och två rådmän. Mål och ärenden fördelas på fem rotlar. Rotlarna ett till tre är tvistemålsrotlar och för var och en av rotlarna är en av de ordinarie domarna ansvarig. Alla brottmål fördelas på en fjärde rotel för vilken en rådmän är ansvarig. Slutligen finns en femte rotel på vilken fördelas mål och ärenden som bereds eller avgörs av tingsnotarier. För denna rotel är lagmannen ansvarig. Vid inspektionen upplystes att fördelningen på rotlar avsåg ansvaret för beredningen av målen och ärendena. När det gäller fördelningen mellan domare som avgör målen och ärendena upplystes att när det gäller de tre tvistemålsrotlarna är det i regel den beredningsansvarige domaren som avgör målen eller deltar i rätten som referent men att undantag kan förekomma med hänsyn till exempelvis arbetsbelastningen eller jävsproblematik. Brottmålen handläggs i stor utsträckning på i förväg inplanerade brottmålsting till vilka tingsrättens domare är indelade. Till dessa ting sätter sekreterarna ut brottmålen efter vad som är lämpligt med hänsyn till bl.a. parter och andra som ska kallas. Vid sidan härav finns det förtursmål och andra mål som handläggs på extra ting. Sådana ting fördelas mellan domarna vid sammanträden där domarna deltar. Avgörande vid denna fördelning är respektive domares arbetssituation och någon gång regeln i 24 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion (TI).

JO Lars Lindström: Frågan om fördelning av mål avhandlas i flera internationella dokument, där frågan ses som en aspekt av domstolarnas och domarnas självständighet. Frågan har bl.a. behandlats av Domarlagsutredningen i betänkandet SOU 2011:42. Utredningen föreslår en särskild regel i rättegångsbalken om fördelning av mål. Bestämmelsen föreslås få följande lydelse:

Varje domstol bestämmer själv hur mål och ärenden ska fördelas mellan enskilda domare. Fördelningen får inte vara ägnad att påverka målens eller ärendenas utgång.

Fördelningen ska vara baserad på i förväg fastställda objektiva kriterier som är ägnade att medföra en rimlig arbetsfördelning och ett effektivt utnyttjande av såväl domstolens resurser som domarnas särskilda kunskaper. Om det föreligger särskilda skäl får domstolen besluta att visst mål ska fördelas på annat sätt än vad som följer av dessa kriterier.

Den föreslagna lagbestämmelsen motsvarar enligt min mening vad som rimligen bör gälla redan idag. För tingsrätternas del tillkommer regler i TI. Enligt 9 § TI ska mål fördelas mellan de organisatoriska enheter som anges i domstolens arbetsordning. Fördelningen ska ske genom lottning. Undantag från kravet på lottning får göras för mål av särskild art, för mål från en viss del av domkretsen, för

att mål som har inbördes samband ska kunna handläggas av samma organisatoriska enhet och för att uppnå en fördelning av mål som tillgodoser kraven i förordningens 11 § (avser tilldelning till fiskal) och 24 § (avser deltagande av chefsdomare i vissa fall) och som i övrigt framstår som rimlig.

Domarlagsutredningen uttalade vidare angående fördelningssystemets transparens (SOU 2011:42 s. 240):

Som tjänsteman vid domstolen, som part eller som utomstående betraktare bör det vara möjligt att kunna få veta på vilket sätt en viss domare tilldelas ett visst mål. Detta förutsätter att domstolarna utformar sina arbetsordningar mer konkret än vad som idag är fallet vid många domstolar. De i arbetsordningen upptagna fördelningsbestämmelserna måste ha ett reellt innehåll så att fördelningen verkligen styrs av i förväg uppsatta objektiva kriterier.

Även detta uttalande ger enligt min mening uttryck för ett krav som det redan idag är rimligt att ställa på domstolarnas fördelningsbestämmelser.

Tingsrätten fördelar mål och ärenden mellan fem organisatoriska enheter, rotlar. Enligt vad som upplysts är det ansvaret för beredningen som härigenom fördelas. Den domare som ansvarar för roteln är därför ansvarig domare för rotelns mål enligt 15 § första stycket TI under beredningsstadiet i målen. När målet ska avgöras kan det bli en annan domare än den beredningsansvarige domaren som avgör målet. De kriterier enligt vilka tingsrätten avgör vem av domarna som ska delta i avgörandet av målen är enligt min mening godtagbara. Men arbetsordningen saknar föreskrifter om hur denna fördelning av målen mellan dömande domare går till. För tilltron till verksamheten är det viktigt att kunna visa – även för andra än domstolens egna anställda – att domstolen fördelar målen enligt objektiva kriterier. Dessutom bör det i arbetsordningen klargöras när ansvaret för ett mål går över från den beredningsansvarige domaren till den dömande domaren (se JO 2011/12 s. 58).

Särskilt om fördelningen av s.k. ungdomsmål

Enligt 25 § första stycket lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL, ska mål i tingsrätt och hovrätt mot den som inte har fyllt tjuogoett år handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. Detsamma ska gälla i fråga om nämndemän som anlitas för tjänstgöring i sådana mål. I mål som rör brott på vilket endast böter kan följa får, enligt andra stycket, andra domare och nämndemän anlitas.

Tidigare (fram till den 1 juli 2001) gällde att ungdomsmålen skulle handläggas av domare som med avseende på intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare var särskilt lämpade för uppgiften. Det visade sig emellertid vara mycket svårt för domstolarna att tillämpa lämplighetsrekvisitet varför detta fick utgå när bestämmelsen gavs sin nuvarande lydelse. I förarbetena angavs emellertid att det finns flera fördelar med att handläggningen av ungdomsmål är koncentrerade till vissa domare och rotlar, exempelvis genom att rotelinnehavaren får stor kunskap om de särskilda regler som gäller för just ungdomsmålen och för ungdomars situation idag, och att det därför alltjämt finns skäl att behålla specialiseringen beträffande ungdomsmål (prop. 2000/01:56 s. 20 ff.).

JO Lars Lindström: Vid tingsrätten handläggs inte ungdomsbrottmålen av särskilt utsedda domare och nämndemän på det sätt som föreskrivs i 25 § LUL. Jag förutsätter att tingsrätten snarast vidtar erforderliga åtgärder för att rätta till det.

Brottmål

Angivande av parter i domen

I 30 kap. 5 § rättegångsbalken, RB, meddelas bestämmelser om domens innehåll i brottmål. I paragrafen föreskrivs bl.a. att parterna ska anges i domen (första stycket 2). En målsägande som för skadeståndstalan i målet är part. Enligt stadgad domstolspraxis anges, när det gäller fysiska personer, parternas namn, personnummer och adress. Syftet med att ange parterna i domen är naturligtvis att dessa ska kunna identifieras så att domen kan verkställas. När det gäller målsägande i brottmål utelämnas dock ofta adressen i domen (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken, 1 oktober 2012, Zeteo, kommentaren till 30 kap. 5 §).

Målsägandens namn ska alltså alltid anges i domen. Det förhållandet att målsägandens identitet omfattas av sekretess medför inget undantag från detta krav. I en sådan situation ska namnet i varje fall redovisas i en bilaga till domen. I den offentliga delen av domen görs då en hänvisning till bilagan, som innehåller de sekretessbelagda uppgifterna (jfr Heuman och Tansjö, Sekretess m.m. hos allmän domstol, 3:e upplagan, s. 48).

JO Lars Lindström: I tingsrättens dom den 13 maj 2013 i mål B 1018-12 anges under rubriken ”PARTER” och ”Målsägande” ordet ”Sekretess”. Under rubriken ”DOMSLUT” anges dels att ”Målsägandens skadeståndsyrkande ogillas”, dels att ”Sekretess enligt 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska bestå i målet för de uppgifter som vid huvudförhandlingen har lagts fram bakom stängda dörrar och som kan röja målsägandens identitet. Detta innefattar ljud- och bildupptagningar samt identitetsuppgifter i akten”. Någon bilaga till domen – eller skrivning i övrigt i domen – där målsägandens namn kan återfinnas eller härledas ur har jag inte kunnat hitta vid min granskning av domen, varför domen sålunda är bristfällig i nu nämnt avseende.

Detsamma gäller även för tingsrättens dom den 9 mars 2012 i mål B 137-12. I domen anges under rubriken ”PARTER” och ”Målsägande” ordet ”Hemlig”. Under rubriken ”DOMSLUT” anges dels att den tilltalade ”ska utge skadestånd till målsäganden” (med ett visst belopp och ränta), dels att ”Sekretessbestämmelsen i 35 kap. 12 § första stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska vara fortsatt tillämplig för uppgifterna om målsägandens identitet vilka har lagts fram vid den del av huvudförhandlingen som hållits bakom stängda dörrar (samtliga ljud- och bildinspelningar liksom uppspelningar samt aktbilaga 17 och 38)”. Under rubriken ”YRKANDEN M.M.” anges beträffande ”Målsäganden” följande ord inom parentes ”för fullständig identitet se bilaga till stämningsansökan, hemlig”. Stämningsansökan – som utgörs av aktbilaga 9 – återfinns därefter som domsbilaga 1, men den hemliga bilagan är varken bilagd eller hänvisad till i stämningsansökan.

Två fall av diskrepans mellan domskäl och domslut

I mål B 459-12 meddelades dom den 24 juli 2012. Av domskälen framgick att tingsrätten gjorde bedömningen att den tilltalade, som var häktad vid tiden för huvudförhandlingen, skulle vara kvar i häkte i avvaktan på att domen i ansvarsdelen vann laga kraft. Beslutet i häktningsfrågan framgick dock inte av tingsrättens domslut och något beslut om rättelse av domen fanns inte.

Tingsrätten avgjorde mål B 287-12 den 22 januari 2013. Av domen i målet framgick att målsäganden yrkade ersättning med 10 979 kr. Den tilltalade angav inte någon inställning till skadeståndsyrkandet men vitsordade ett belopp om 7 350 kr som skäligt. Enligt domskälen fann tingsrätten att målsägandens skadeståndsyrkande var styrkt och skulle bifallas. Enligt domslutet förpliktades den tilltalade att betala skadestånd till målsäganden med 7 350 kr, dvs. endast det vitsordade beloppet.

JO Lars Lindström: Av 30 kap. 5 § första stycket RB framgår hur en brottmålsdom ska utformas. Domen ska i skilda avdelningar ange bl.a. domslutet (punkten 3) och domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet (punkten 5). Givetvis ska uppgifterna i domslutet överensstämma med de bedömningar och slutsatser som anges i domskälen.

Jag vill därför framhålla vikten av att utformningen av domar sker med största noggrannhet. En dom ska naturligtvis granskas ingående innan den undertecknas och expedieras.

Utfärdande av stämning i brottmål

Vid inspektionen uppmärksammades att det i mål B 123-12 och B 129-12, som handlades gemensamt, tog fem veckor från det att ansökan om stämning kom in till tingsrätten till dess att stämning utfärdades. I stämningen förelades de tilltalade att inom viss tid skriftligen ange inställningen till åtalen, den bevisning som åberopades samt synpunkter på till stämningen bifogad huvudförhandlingsplan och förslag på rättegångsdagar. Av inhämtade muntliga uppgifter från ansvarig domare framgick att vissa rättsliga överväganden i forumfrågan och planering av huvudförhandlingen hade gjorts innan stämning utfärdades.

JO Lars Lindström: När en stämningsansökan kommer in till rätten ska enligt 45 kap. 8 § RB prövas om ansökan ska avvisas. Denna prövning bör ske snarast och torde i allmänhet göras i anslutning till att stämningsansökan kommer in till rätten. Om ansökan inte avvisas, ska rätten enligt 45 kap. 9 § RB utfärda stämning på den tilltalade att svara på åtalet. Någon tidsfrist för utfärdande av stämning har inte föreskrivits men bestämmelsen torde förutsätta att stämning utfärdas utan dröjsmål. Det är angeläget att så sker, dels av det skälet att den tilltalade inte ska vara ovetande om att åtal väckts, dels eftersom vissa rättsverkningar är knutna till den tidpunkt då den tilltalade delges stämning. Om beslut har fattats att stämning ska utfärdas, bör ett sådant beslut verkställas snarast.

Det är givet att det kan fordras viss tid för överväganden av rättslig art innan beslut om att utfärda stämning kan fattas. Likaså kan ibland, sedan beslut väl fattats, ett

visst dröjsmål med att utfärda stämning vara befogat av mera praktiskt betonade skäl, t.ex. därför att kallelse till huvudförhandling ska ske i stämningen och en tingsdag är under planering eller på grund av att ett skadeståndsanspråk avvaktas. I brottmål bör emellertid stämning inte utfärdas senare än inom ett par veckor efter det att stämningsansökan kommit in till rätten (jfr JO 1989/90 s. 30). Om inte någon av nu nämnda situationer är för handen, bör däremot stämning utfärdas utan dröjsmål.

Det är således inte godtagbart att det dröjer så lång tid som i de nu redovisade målen innan stämning utfärdas.

Inställda huvudförhandlingar på grund av nya misstankar om brott

Vid granskningen av brottmålsakterna uppmärksammades att det förekom att åklagaren, inför en nära förestående huvudförhandling, kontaktade tingsrätten och uppgav att den tilltalade var misstänkt för ytterligare brottslighet och att den utsatta huvudförhandlingen därför skulle ställas in. I dessa fall noterades att tingsrätten så gott som alltid efterkom åklagarens begäran.

JO Lars Lindström: Enligt 45 kap. 3 § första stycket RB ska om åtal väckts mot någon för flera brott dessa handläggas i en rättegång. Åtalen får dock handläggas i olika rättegångar om rätten finner en sådan handläggningsmetod lämpligare. Presumtionen för att åtal mot en person för flera brott ska handläggas i en rättegång gäller alltså inte i sådana fall då det enbart förekommer misstankar om ytterligare brottslighet. Det finns därför enligt min mening i regel inte skäl att ställa in utsatta huvudförhandlingar i dessa fall. Tvärtom medför en sådan handläggning ofta att ett slutligt avgörande av målen onödigt drar ut på tiden.

Prövningen av de subjektiva brottsrekvisiten i några brottmålsdomar

I mål B 1251-10 var den tilltalade åtalad för bl.a. brott mot knivlagen bestående i att han uppsåtligen eller av oaktsamhet innehaft en kniv trots att detta inte varit befogat. I domskälen angavs att tingsrätten av den tilltalades erkännande, de närmare uppgifter han lämnat och den skriftliga bevisning som åklagaren åberopat fann det styrkt att den tilltalade begått den åtalade gärningen. Åtalet skulle därför bifallas.

Den tilltalade i mål B 1128-11 var åtalad för att uppsåtligen eller av oaktsamhet ha överskridit en viss hastighetsbegränsning vid förande av personbil. I domen angavs att den tilltalade hade erkänt gärningen. I domskälen anförde tingsrätten att den tilltalades erkännande vann stöd av övrig utredning i målet och att han därför skulle dömas för hastighetsöverträdelse i enlighet med gärningsbeskrivningen.

I mål B 832-12 var den tilltalade åtalad för att uppsåtligen eller av oaktsamhet ha överskridit en viss hastighetsbegränsning vid förande av personbil. Av domen framgick att den tilltalade betvivlade att han fört bilen med för hög hastighet eftersom han alltid kör försiktigt med den aktuella bilen. I domskälen anförde tingsrätten bl.a. att den tilltalade, i vart fall av oaktsamhet, hade framfört fordonet på det sätt som åklagaren gjort gällande och att åtalet därmed var styrkt.

JO Lars Lindström: I 30 kap. 5 § RB meddelas bestämmelser om domens innehåll i brottmål. Häri stadgas bl.a. att en dom ska ange domskälen med uppgift om vad som är bevisat i målet (första stycket 5). Som ett minimikrav gäller att domskälen ska ge upplysning om de rättsfakta som ligger till grund för domslutet (Ekelöf m.fl., Rättegång V, 8:e uppl., s. 272).

I de ovan angivna åtalen i mål B 1251-10 och B 1128-11 hade åberopats alternativa subjektiva brottsrekvisit – uppsåt eller oaktsamhet. Av domskälen framgår emellertid inte vilket av dessa subjektiva brottsrekvisit som tingsrätten fann styrkt. Det är således oklart om de tilltalade dömts för att ha begått brott uppsåtligt eller av oaktsamhet. Enligt min uppfattning kan vidare uttrycket ”i vart fall av oaktsamhet” i domen i mål B 832-12 ge intryck av att rätten inte ens prövat huruvida uppsåt förelegat utan i stället endast prövat frågan om oaktsamhet, vilket givetvis inte vore ett korrekt tillvägagångssätt från tingsrättens sida.

Mot bakgrund av nu nämnda oklarheter och otydligheter anser jag att de angivna domarna är bristfälliga. Om åklagaren åberopar två alternativa subjektiva rekvisit, bör tingsrättens dom innehålla ett ställningstagande till vilket av dessa rekvisit rätten funnit bevisat.

Några frågor om rättelse av brottmålsdomar

Vid granskningen uppmärksammades ett antal brottmålsdomar i vilka den dömande domaren fattat beslut om rättelse av domslutet. I mål B 282-12 och B 815-12 registrerades beslutet om rättelse i målhanteringssystemet Vera och expedierades till parterna m.fl. En utskrift av registreringen i Vera fogades till tingsrättens exemplar av originaldomen. Någon kommunikering med parterna synes inte ha föregått besluten och besluten var inte antecknade på originaldomarna. Besluten saknade vidare överklagandehänvisning. I mål B 531-12 antecknades beslutet om rättelse på originaldomen och registrerades i Vera. Av tingsrättens dagboksblad framgår även att rättelsen expedierades. Beslutet saknade dock överklagandehänvisning och någon kommunikering med parterna ägde inte rum innan beslutet fattades.

JO Lars Lindström: Av 30 kap. 13 § första stycket RB framgår att rätten får besluta om rättelse om den finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende. Enligt paragrafens fjärde stycke ska parterna innan ett sådant beslut fattas ha fått tillfälle att yttra sig om det inte är uppenbart obehövligt. Vidare ska beslutet om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats.

Jag har tidigare berört frågan om rättelse av domar i ett beslut meddelat den 29 februari 2012 (se JO 2012/13 s. 55). Av det beslutet med däri gjorda hänvisningar framgår bl.a. att möjligheten att besluta om rättelse utan att dessförinnan bereda parterna tillfälle att yttra sig ska användas med försiktighet. Om det finns minsta anledning att tro att parterna kan ha något av betydelse att säga i frågan, bör yttrande alltid inhämtas. Vidare framgår att ett beslut om rättelse är att anse som ett slutligt beslut. Då beslutet går att överklaga (52 kap. 1 § RB) ska tingsrätten i beslutet ange hur den som vill överklaga ska gå till väga (30 kap. 10 § andra

stycket RB). Slutligen ska anteckning om rättelsen och om den dag rättelse skett antecknas på i varje fall originalavgörandet och det exemplar av avgörandet som finns i akten. Det åligger vidare rätten att om möjligt se till att de papperskopior av avgörandet som expedierats till parterna och andra förses med anteckning om rättelsen.

Det är således en bedömningsfråga huruvida kommunikering bör ske med parterna inför ett beslut om rättelse. Jag vill därför i detta sammanhang endast påtala vikten av att frågan om kommunikering tas till noggrant övervägande inför ett eventuellt beslut om rättelse. Beträffande tingsrättens handläggning i övrigt av de nu aktuella rättelserna kan jag konstatera att denna i flera avseenden inte varit i överensstämmelse med gällande regler.

Avräkningsunderlag

I mål B 338-13 var den tilltalade häktad då huvudförhandling hölls i målet. När huvudförhandlingen avslutades den 2 maj 2013 hävdades häktningsbeslutet. Genom den dom som meddelades i målet den 10 maj 2013 dömdes den tilltalade till skyddstillsyn. Något avräkningsunderlag upprättades inte i målet.

Vid granskningen uppmärksammades även ett antal mål i vilka avräkningsunderlag hade upprättats men vilka inte hade aktbilagerats (se bl.a. B 74-13, B 75-13 och B 249-13).

JO Lars Lindström: Det framgår av 16 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol att den tid som en person har varit frihetsberövad på ett sådant sätt som avses i 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. eller 10 a § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, ska antecknas i en handling som bifogas domen eller beslutet (avräkningsunderlag). Av 5 och 8 §§ samma förordning följer även att avräkningsunderlaget ska registreras, föras till akten och numreras (dvs. aktbilageras).

Det är givetvis viktigt att avräkningsunderlag upprättas då det förekommit frihetsberövanden i ett mål. Avräkningsunderlag bör också registreras och aktbilageras i likhet med andra handlingar som upprättas i målet.

Förordnande av målsägandebiträde

Vid inspektionen framkom att tingsrätten låter domstolssekreterare förordna målsägandebiträde.

JO Lars Lindström: Av 16 § andra stycket 15 förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion samt 1 § första stycket 3 och 3 § lagen (2005:73) om rätt för Justitiekanslern att överklaga vissa beslut följer att det inte går att låta annan än domare förordna målsägandebiträde.

Tvistemål

Handläggningstiden i vissa dispositiva tvistemål

Vid granskningen uppmärksammades ett antal mål där handläggningstiden varit omotiverat lång. Målen inleddes åren 2009-2011 och handläggningen hade under perioder präglats av passivitet och i vissa av målen avstannat helt.

JO Lars Lindström: Sedan den 1 januari 2011 finns i regeringsformen ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid (2 kap. 11 § andra stycket). Sedan tidigare föreskrivs det i 42 kap. 6 § tredje stycket RB att rätten ska driva förberedelsen av ett mål med inriktning på ett snabbt avgörande. Denna förpliktelse fullgör rätten främst genom formell processledning som består i olika åtgärder för att styra processens yttre förlopp, men även genom materiell processledning, som bl.a. innebär att rätten ska verka för att tvistefrågorna blir klarlagda. För att kunna fullgöra sin skyldighet är det av vikt att rätten agerar med fasthet i båda nu nämnda avseenden och hela tiden är aktiv under förberedelsen.

När ett skriftligt svaromål har kommit in är presumptionen att ett sammanträde för muntlig förberedelse ska hållas (se 42 kap. 9 § tredje stycket RB). Om förberedelsen i för stor utsträckning bedrivs på så sätt att en skrivelse från den ena parten översänds till motparten med föreläggande att komma in med skriftligt yttrande inom viss angiven tid finns det en risk att domstolen blir en "brevlåda" för parternas skriftväxling. Detta bör undvikas. Handläggningstiden kan i många mål förkortas om rätten i större utsträckning tillämpar en ordning med en eller flera muntliga förberedelser i syfte att klagöra parternas ståndpunkter. Detta gäller särskilt när parternas processföring gör det svårt att effektivt driva förberedelsen framåt genom ett skriftligt förfarande.

Det är även viktigt att rätten vid behov använder sig av de möjligheter att påskynda målet som rättegångsbalken tillhandahåller. Som exempel kan nämnas s.k. stupstocks förelägganden eller möjligheten att meddela att förberedelsen vid viss senare tidpunkt ska anses vara avslutad (42 kap. 15 och 15 a §§ RB).

I mål T 1080-09 hölls ett sammanträde för muntlig förberedelse i maj 2010, varpå viss skriftväxling följde fram till augusti samma år. Härefter tycks tingsrättens handläggning ha stannat av helt under två år och åtta månader. Nästa handläggningsåtgärd från tingsrättens sida var ett telefonsamtal med ett av partsombuden som uppgav att det borde räcka med en huvudförhandlingsdag. I målet var fråga om en förhållandevis okomplicerad fordran och det tycks alltså ha varit klart att sätta ut till huvudförhandling redan under hösten 2010. Fördröjningen kan inte förklaras på annat sätt än att målet helt enkelt glömts bort, vilket givetvis är helt oacceptabelt. Jag utgår från att målet nu snarast möjligt avgörs.

Mål T 1306-10 inleddes i november 2010. Efter ett sammanträde för muntlig förberedelse i februari 2011 begärde och beviljades parterna anstånd inte mindre än elva gånger fram till februari 2012, då en ansökan om genstämning kom in. Efter att stämning utfärdats med föreläggande för gensvaranden att komma in med svaromål tillskrev tingsrätten i april 2012 parterna och tillstod sin underlåtelse att

driva målet framåt samt utlovade att målet skulle avgöras senast under hösten. Härefter begärde och beviljades parterna emellertid ytterligare anstånd. Gensvaromålet kom inte in till tingsrätten förrän i januari 2013, dvs. efter elva månader. Målet har nu pågått i två och ett halvt år utan att det efter den muntliga förberedelsen vidtagits några egentliga åtgärder för att driva målet framåt. Det finns rent generellt skäl att iaktta viss restriktivitet med beviljande av anstånd. I detta mål har tingsrätten beviljat anstånd i sådan omfattning att målets handläggningstid förlängts på ett anmärkningsvärt sätt.

I mål T 1428-10 hölls ett sammanträde för muntlig förberedelse i maj 2011. Tingsrätten meddelade i juni samma år beslut med anledning av ett yrkande om kvarstad. Till ett protokoll den 16 november 2011 bifogades en s.k. processlägesöversikt och en huvudförhandlingsplan vilka parterna förelades att yttra sig över. Den part som tidigare förelagts att inkomma med slutlig bevisuppgift förelades på nytt att göra så. Under våren 2012 skedde härefter skriftväxling mellan parterna. I augusti 2012 uppgav svaranden/genkäranden att han inte ansåg att ytterligare skriftväxling skulle leda målet framåt och önskade att målet skulle sättas ut till huvudförhandling. Från augusti 2012 och framåt försökte tingsrätten att sätta ut målet till huvudförhandling. Detta misslyckades emellertid, eftersom parterna flera gånger uppgav att de hade förhinder. I februari 2013 kallade tingsrätten parterna till huvudförhandling i juni samma år. Förhandlingen ställdes in i maj 2013, eftersom svaranden/genkäranden uppgivit att hans hälsotillstånd inte tillät hans närvaro.

Mål T 200-11 inleddes i februari 2011, varefter sammanträde för muntlig förberedelse hölls i juni samma år. Svaranden förelades att precisera grunderna för sitt svaromål och att komma in med bevisuppgift. Härefter bestod handläggningen av skriftväxling mellan parterna, varvid ett större antal anstånd begärdes och beviljades. I augusti 2012 förelades parterna att inkomma med slutliga bevisuppgifter. Efter att ytterligare anstånd beviljats under hösten 2012 lyfte tingsrätten i februari 2013 frågan om att förordna en medlare i målet. Parterna samtyckte till förslaget. Därefter vidtogs inga åtgärder från tingsrättens sida. Förslaget om medling följdes inte upp. I en skrivelse den 23 april 2013 till tingsrätten uppgav käranden att det infunnit sig en viss matthet på kärandesidan med anledning av den rundgång i argumenten som upprepades i inlaga efter inlaga.

Det står klart att rätten i de båda målen tillåtit en alltför omfattande skriftväxling. Tingsrätten har under långa perioder underlåtit att vidta några aktiva åtgärder. Till följd av detta har domstolen i princip fungerat som en sådan "brevlåda" som jag beskrev inledningsvis. I båda målen har det varit parterna, inte domstolen, som reagerat på skriftväxlingens omfattning och påkallat åtgärder från tingsrättens sida i syfte att påskynda handläggningen. Det är naturligtvis inte godtagbart. Jag vill här återigen betona domstolens skyldighet att vara aktiv under handläggningen och att driva förberedelsen framåt mot ett avgörande. I båda målen hade en mer aktiv processledning från rättens sida kunnat förkorta handläggningstiden betydligt. Det ska inte heller ta över ett halvår, som i T 1428-10, att hitta en huvudförhandlingsdag som parterna kan godta.

Jag har slutligen noterat att tingsrätten i T 534-12 inte agerat med anledning av ett yrkande från parterna i januari 2013 om att målet skulle hänskjutas till Högsta domstolen för s.k. hissdispens på annat sätt än att ställa in en planerad huvudförhandling. Någon åtgärd med anledning av yrkandet tycks ännu inte ha vidtagits, fyra månader senare. Tingsrätten borde mer skyndsamt ha fattat beslut i frågan och om målet skulle förklaras vilande.

En delgivningsfråga och avgörandet av fem tvistemål genom tredskodom

I fem mål som överlämnats till tingsrätten från Kronofogdemyndigheten, T 211-13, T 212-13, T 213-13, T 214-13 och T 215-13, hade samma kärke yrkat betalning av två svarande för olika fordringar. Tingsrätten förelade den 7 mars 2013 svarandena att komma in med svaromål i målen vid äventyr av tredskodom. Svaromålen skulle komma in till tingsrätten inom fjorton dagar från det att svarandena fick del av föreläggandena. Kontrollmeddelanden skickades ut till svarandena den 11 mars 2013. Den 15 mars 2013 begärde svarandena anstånd i samtliga mål och uppgav att de behövde rådgivning av en jurist. Käranden begärde tredskodom i målen den 18 mars 2013. Utan att lämna något besked till svarandena med anledning av deras begäran om anstånd meddelade tingsrätten dagen därpå tredskodom i målen.

JO Lars Lindström:

Delgivningsfrågan

Förenklad delgivning får enligt 24 § delgivningslagen (2010:1932) användas av en myndighet vid delgivning med den som är part i ett mål om denne fått information av myndigheten om att delgivningssättet kan komma att användas i målet. Sådan delgivning sker genom att handlingen som ska delges skickas till delgivningsmottagaren och att det närmast följande arbetsdag skickas ett kontrollmeddelande om att handlingen har skickats (22 § delgivningslagen).

Tingsrätten gjorde därför fel när den skickade ut kontrollmeddelandena först den 11 mars 2013, i stället för den 8 mars 2013 som var närmast följande arbetsdag.

Tredskodomarna

Underlåter svaranden att följa ett föreläggande att skriftligen avge svaromål vid påföljd att tredskodom annars kan komma att meddelas mot honom, får sådan dom enligt 44 kap. 7 a § RB meddelas om inte käranden har motsatt sig det. En sådan påföljd förutsätter att svaranden tagit del av föreläggandet. Tingsrätten använde sig i de aktuella målen av förenklad delgivning. Förenklad delgivning har skett när två veckor förflutit från det att handlingen skickades, om kontrollmeddelandet har skickats på föreskrivet sätt och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen kommit fram inom denna tid (26 § delgivningslagen).

Även om kontrollmeddelandena hade skickats ut på föreskrivet sätt skulle delgivningstidpunkten alltså ha inträffat först efter den 21 mars 2013. Svarandena hade härefter fjorton dagar på sig att svara på käromålen. När svarandena den

15 mars 2013 hörde av sig till tingsrätten och begärde anstånd hade denna frist ännu inte gått ut. Tingsrätten borde här ha lämnat ett besked till svarandena i frågan om anståndet beviljades eller inte. I stället meddelade tingsrätten tredsdom den 19 mars 2013, dvs. mer än två veckor innan tiden för att komma in med svaromål hade gått ut. Förutsättningar för att meddela tredsdom i målen saknades och för att trots detta ha meddelat sådana domar förtjänar tingsrätten kritik.

Handläggningen av ett dispositivt tvistemål

Mål T 434-12 gällde en penningfordran som ursprungligen hade handlagts som ett betalningsföreläggande och som efter bestridande vid Kronofogdemyndigheten överlämnades till tingsrätten. Vid muntlig förberedelse den 30 augusti 2012 inställde sig inte svaranden. Käranden inställde sig genom en person som uppgav sig vara ombud men som inte kunde förete fullmakt. Tingsrätten förelade det uppgivna ombudet att ge in en fullmakt senast den 6 september 2012 vid äventyr av att talan annars kunde komma att avvisas. När ombudet gav in en fullmakt fortsatte handläggningen av målet.

JO Lars Lindström: I 44 kap. 2 § RB regleras frågan om parts utevaro vid sammanträde under förberedelsen i dispositiva tvistemål. Om parten förelagts att inställa sig vid äventyr av tredsdom, ska sådan dom meddelas om den andra parten yrkar det. Om tredsdom inte yrkas ska målet skrivas av (första stycket samma lagrum). Av andra stycket framgår dock att om det är svaranden som uteblivit får målet sättas ut till nytt sammanträde om käranden yrkar det.

Skriftlig fullmakt ska visas upp i original när ombudet för första gången för talan i målet. Om en fullmakt inte finns tillgänglig när den ska visas upp, ska rätten ge ombudet tid att visa upp den. Utfärdas fullmakt, ska behörigheten anses innefatta ombudets tidigare åtgärder i rättegången (12 kap. 8 § RB).

Tingsrättens föreläggande om att talan skulle avvisas om inte fullmakt inkom var således felaktigt. Det borde i stället ha utformats vid äventyr av att parten annars skulle ha ansetts som utebliven med de följder som framgår av 44 kap. 2 § RB. Vidare borde tingsrätten då fullmakten kom in ha tillämpat reglerna i 44 kap. 2 § RB, dvs. om varken tredsdom eller begäran om att målet skulle sättas ut till nytt sammanträde yrkades, skulle målet ha skrivits av.

Prövningen i några familjemål

JO Lars Lindström: I 6 kap. 20 § första stycket föräldrabalken, FB, stadgas att i mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge får rätten, om det behövs, besluta om vårdnad, boende eller umgänge för tiden till dess att frågan har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden. Ett sådant s.k. interimistiskt beslut går i verkställighet på samma sätt som en lagakraftägande dom men kan när som helst ändras av rätten (tredje stycket samma lagrum).

Tingsrätten har i samband med ett sammanträde för muntlig förberedelse den 25 juni 2012 i mål T 477-12 förordnat om visst umgänge för parternas barn med en av parterna. Beslutet har uppenbarligen fattats med stöd av det ovan nämnda

stadgandet i 6 kap. 20 § första stycket FB, men har inte utformats som ett interimistiskt beslut. Rätteligen borde beslutet ha formulerats på sådant sätt att det framgick att detta gällde till dess att frågan om umgänge har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden.

I 6 kap. 15 c § FB framgår att när rätten beslutar om umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med får rätten besluta att en person som utses av socialnämnden ska medverka vid umgänget (umgängesstöd). Ett beslut om umgängesstöd ska gälla för en viss tid. När domstolen bestämmer tiden måste den göra en prognos avseende framtiden. Tiden ska bestämmas utifrån hur länge barnet kan förväntas behöva stödet. En rimlig utgångspunkt är att tiden bestäms till högst ett år (se Walin och Vängby, Föräldrabalken, 1 januari 2013, Zeteo, kommentaren till 6 kap. 15 c §).

Tingsrätten har i mål T 1323-11 och T 477-12 förordnat om umgängesstöd utan att begränsa detta i tid, vilket således varit felaktigt.

Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna är det genom bestämmelsen i 6 kap. 14 a § FB möjligt för domstolen att besluta vem av föräldrarna barnet ska bo tillsammans med. Vid granskningen av mål T 1109-11 uppmärksammades att tingsrätten i domen, som meddelades den 30 mars 2012, hade förordnat dels att käranden (mamman) skulle ha ensam vårdnad om parternas gemensamma barn, dels att barnet skulle bo tillsammans med käranden (mamman). Jag kan således konstatera att tingsrätten har förfarit felaktigt när den i domen förordnat om barnets boende vid ensam vårdnad för modern.

Ränta på rättegångskostnader

Tingsrätten har i en dom den 11 oktober 2012 i mål FT 139-12 förpliktat den tappande parten att betala ränta på rättegångskostnader.

JO Lars Lindström: I 18 kap. 8 a § RB framgår vilka rättegångskostnader som ersätts i mål där 1 kap. 3 d § första stycket RB tillämpas, s.k. förenklade tvistemål. Någon ränta på rättegångskostnader ska inte dömas ut i sådana mål (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken, 1 oktober 2012, Zeteo, kommentaren till 18 kap. 8 a § och NJA 1981 s. 1006). Jag kan således konstatera att tingsrätten förfarit felaktigt i detta avseende.

Ärenden

Underlåtenhet att fatta slutligt beslut

I tingsrättens ärende Ä 1246-11, som gäller förordnande av särskild företrädare för barn, fattade tingsrätten den 11 november 2011 beslut om att interimistiskt förordna en särskild företrädare. I beslutet bereddes vårdnadshavarna tillfälle att yttra sig över åklagarens ansökan senast tio dagar från den dag de fick del av beslutet. Beslutet delgavs båda vårdnadshavarna och tiden för yttrande gick ut i början av januari 2012. Något yttrande inkom inte. Den 14 februari 2012 meddelade åklagaren tingsrätten att förundersökningen lagts ned.

Den interimistiskt förordnade företrädaren svarade med anledning av detta att hennes handläggning inte var klar och att hon skulle återkomma med begäran om entledigande. Därefter synes inga handläggningsåtgärder ha vidtagits i ärendet.

JO Lars Lindström: Att ärenden om särskild företrädare för barn oftast behöver handläggas skyndsamt har i förarbetena angetts vara en självklarhet (se prop. 1998/99:133 s. 36). Enligt 6 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn får domstolen därför, om det kan antas vara nödvändigt för att barnets rätt ska kunna tas till vara, utan att höra barnets vårdnadshavare, besluta om förordnande för tiden innan ärendet avgörs.

Ett interimistiskt beslut torde i många fall vara nödvändigt för att ta till vara barnets rätt. Ett sådant beslut är dock naturligtvis särskilt ingripande för de berörda. Det interimistiska beslutet ska därför omprövas när barnets vårdnadshavare har getts tillfälle att yttra sig (se prop. 1998/99:133 s. 45 f).

Tingsrätten borde ha omprövat det interimistiska beslutet och avgjort ärendet kort efter det att tiden för yttrande gick ut i början av januari 2012. Det skedde dock inte. Inte heller efter det att åklagaren meddelade tingsrätten att förundersökningen var nedlagd tog tingsrätten ärendet till avgörande. I stället blev ärendet, efter den särskilda företrädarens besked den 2 mars 2012 att hennes handläggning inte var klar och att hon skulle återkomma med en begäran om entledigande, liggande till synes utan att det vidtogs några åtgärder alls. Ärendet var vid tiden för inspektionen ännu inte avgjort. En sådan handläggning av ett ärende om förordnande av särskild företrädare för barn är givetvis inte acceptabel.

Två ärenden angående överklagande av överförmyndarnämndens beslut Ärende Ä 580-12 och Ä 837-12 avser båda överklaganden av överförmyndarnämndens beslut om arvode till god man. I båda dessa ärenden har ett flertal skriftliga förelägganden skickats till överförmyndarnämnden. Vidare har det i båda ärendena förekommit två uppehåll i handläggningen överstigande två månader vardera. Enligt uppgift från tingsrätten har man under handläggningens gång försökt inhämta muntliga uppgifter från överförmyndarnämnden för att få svar på bl.a. de frågor som framställs i de skriftliga föreläggandena. Överförmyndarnämnden har dock inte kunnat lämna några muntliga svar. Syftet med föreläggandena har varit att försöka få besked från överförmyndarnämnden om varför de beslutat på visst sätt samt vilka beräkningar som legat till grund för detta beslut.

JO Lars Lindström: Enligt 12 § lagen (1996:242) om domstolsärenden ska domstolen se till att ett ärende blir så utrett som dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i ärendet. Genom frågor och påpekanden ska domstolen försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar.

Paragrafen reglerar domstolens ansvar för den s.k. materiella processledningen i ärenden. Ett av syftena med en aktiv materiell processledning är att inrikta ärendets handläggning på väsentligheter, så att förfarandet kan bli snabbare och billigare. För att syftet med den materiella processledningen ska kunna uppnås är det viktigt

att den äger rum så snart behovet visar sig under handläggningen samt att formerna för den och dess närmare inriktning är väl genomtänkta. En mindre väl genomförd materiell processledning kan många gånger leda till att handläggningen tvärtom drar ut på tiden och blir mer kostsam. Ibland kan det vara enklare att företa processledande åtgärder muntligen. Detta kan ske t.ex. genom telefonsamtal till ena parten eller genom att ett sammanträde hålls.

Tingsrättens handläggning av de nu aktuella ärendena har pågått sedan juni respektive september 2012. Det måste med hänsyn till ärendenas beskaffenhet anses vara en relativt lång tid. Inom ramen för handläggningen av ärendena har fyra respektive tre mer eller mindre utförliga förelägganden skickats till överförmyndarnämnden. Inget av dessa förelägganden har föranletts av nya uppgifter från motparten. Enligt min mening har handläggningen av ärendena blivit onödigt långdragen.

Passiv handläggning av ett ärende om förordnande av god man

Ärende Ä 244-12 avser förordnande av god man. Överförmyndarnämnden gav in ansökan till tingsrätten den 19 mars 2012. Ansökan hade kommit in till överförmyndarnämnden den 9 februari 2011. Av till ansökan bifogat yttrande från överförmyndarnämnden framgick att nämnden utan resultat försökt få kontakt med sökanden för att efterhöra om dennes ansökan kvarstod. Den 2 april 2012 fick tingsrätten kontakt med sökanden som uppgav att han vidhöll sin ansökan. Följande dag kontaktade tingsrätten överförmyndarnämnden per telefon och gav nämnden i uppdrag att ta fram ett nytt förslag på god man. Vidare bereddes en anhörig till sökanden tillfälle att yttra sig senast den 27 april 2012. Därefter vidtogs inga åtgärder i ärendet förrän tingsrätten den 30 augusti 2012 återigen kontaktade handläggare vid överförmyndarnämnden per telefon och bad dem undersöka om de kunde ta fram ett förslag på god man. Efter detta upphörde handläggningen fram till den 14 mars 2013 då sökanden förelades att på nytt ange om hans ansökan kvarstod. Senaste dag för yttrande angavs till den 28 mars 2013 och av föreläggandet framgick att tingsrätten kunde komma att avgöra ärendet även om sökanden inte avhörtts inom den angivna tiden. Den 7 maj 2013 fick tingsrätten kontakt med sökanden per telefon och fick då besked om att denne alltjämt ville ha god man förordnad för sig. Samma dag förelades överförmyndarnämnden skriftligen att senast den 21 maj 2013 yttra sig över vad sökanden anfört samt att ta fram ett förslag på god man. Nämnden kom in med ett yttrande den 16 maj 2013. Något förslag på god man kunde inte lämnas. Nämndens yttrande kommunicerades med sökanden följande dag.

JO Lars Lindström: Det är min uppfattning att handläggningen av detta ärende präglats av passivitet. Det är sällan fel att genom muntliga kontakter med en part begära in kompletterande uppgifter. Kan parten inte lämna några uppgifter direkt i samband med att kontakten tas är det dock lämpligt att till parten ange viss tid inom vilken kompletteringen ska komma in och anteckna detta i målhanterings-systemet. Om någon komplettering inte kommer in, oavsett om någon svarsfrist angetts eller ej, är det vidare tingsrättens ansvar att bevaka ärendet och att inom

rimlig tid vidta åtgärder för att driva ärendets handläggning framåt. Så har till synes inte skett i detta fall.

Ansökningar om god man ingivna av överförmyndarnämnden

Vid inspektionen iaktogs i flera ärenden (bl.a. Ä 244-12, Ä 299-13, Ä 397-13 och Ä 426-13) att det tagit lång tid för Överförmyndarnämnden Region Gotland att till tingsrätten överlämna ansökningar om god man som kommit in till nämnden.

JO Lars Lindström: Jag beslutar att ta upp saken till utredning i ett särskilt ärende mot Överförmyndarnämnden Region Gotland.

Hemliga tvångsmedel

Akterna i ett antal ärenden avseende s.k. hemliga tvångsmedel granskades.

Anteckningar från sammanträden

Enligt 27 kap. 28 § RB ska rätten hålla sammanträde för prövning av ansökningar om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning. Sammanträde ska också hållas i ärenden om hemlig rumsavlyssning (7 § lagen [2007:978] om hemlig rumsavlyssning). Vid ett sammanträde ska enligt 6 kap. 3 § RB antecknas bl.a. tid och ställe för sammanträdet och vilka som deltar i sammanträdet. Vid inspektionen upplystes att tingsrätten hade hållit sammanträden i de granskade ärendena. Däremot hade tingsrätten inte gjort några anteckningar om sammanträdena.

JO Lars Lindström: Bestämmelserna i 6 kap. 3 § RB om vilka uppgifter som ska antecknas vid ett sammanträde gäller samtliga typer av sammanträden och utgör minimiregler. Således ska tiden för sammanträdet och vilka som deltar i sammanträdet framgå av anteckningarna. Tingsrätten kan välja att göra dessa anteckningar i en särskilt upprättad handling eller på t.ex. dagboksbladet. Jag anser för egen del att särskilt upprättade anteckningar ger en mera överskådlig bild av vad som förekommit vid sammanträdet, utan att rimligen behöva medföra något egentligt merarbete.

Offentligt ombud

I 27 kap. 28 § RB och i 7 § lagen om hemlig rumsavlyssning föreskrivs vidare att rätten i de angivna grupperna av ärenden så snart som möjligt ska utse ett offentligt ombud samt att det offentliga ombudet ska närvara vid sammanträdet. När det gäller ärenden om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning som är så brådskande att ett dröjsmål allvarligt skulle riskera syftet med sammanträdet får dock sammanträde hållas och beslut fattas utan att ett offentligt ombud har varit närvarande eller annars fått tillfälle att yttra sig. Den möjligheten finns inte när det gäller ärenden om hemlig rumsavlyssning. I de granskade ärendena har offentligt ombud förordnats bara i ett fall.

JO Lars Lindström: Om rätten anser att det finns förutsättningar att tillämpa den restriktiva undantagsregeln för brådskande fall, bör skälen till detta anges på

lämpligt sätt. Jag vill understryka att undantagsregeln inte är tillämplig i ärenden om hemlig rumsavlyssning.

Anteckningar på ingivna handlingar

Enligt 7 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol ska, när en handling i ett mål eller ärende kommer in till domstolen, det på handlingen antecknas vilken dag detta skedde. I de ingivna ansökningarna hade inte i något fall sådana anteckningar gjorts.

JO Lars Lindström: Jag vill understryka vikten av att rätten följer de föreskrifter som utfärdats om akthantering m.m.

Beslut

I vissa av de granskade ärendena har rätten meddelat sitt beslut genom att fylla i en i förväg skriven text där avsikten är att beslutsfattaren ska markera vilket av alternativen bifall eller avslag som är aktuellt. I två fall har ingen sådan markering gjorts varför det inte framgår av besluten om rätten har bifallit eller avslagit åklagarens ansökan. I ytterligare två fall är rättens beslut inte daterat.

JO Lars Lindström: Det är en självklarhet att det måste framgå vilket beslut tingsrätten har fattat och när det skett.

Vid protokollet

Johanna Rejdemo Storbjörk

Justerat den 11 juni 2013

Lars Lindström